

ЕЗИКЪТ НА ИНТЕРНЕТ ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРИСТИКА¹

Таня Тодорова

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

THE LANGUAGE OF THE INTERNET FROM THE PERSPECTIVE OF CONTEMPORARY BULGARIAN LINGUISTIC STUDIES

Tanya Todorova

Konstantin Preslavsky University of Shumen

The paper traces the development of the Internet as a communicative space and examines language use in an online environment. From a review perspective, it presents Bulgarian linguistic studies that outline the typologies of the main online genres and the concept of “conceptual orality,” denoting the transfer of oral communication strategies into written form. Attention is drawn to the techniques of linguistic minimization accompanying conceptual orality, as well as to the transformations of text in a digital environment. The study examines the current linguistic processes online in light of the universal tendencies of democratization and intellectualization. It also addresses the future prospects of language in social networks in the context of the growing influence of artificial intelligence.

Keywords: online communication, social networks, conceptual orality, colloquiality, expressive vocabulary, democratization, intellectualization

Интернет като комуникативна среда: дефиниция и основни характеристики

Съществуват множество дефиниции на интернет, обхващащи неговата инфраструктурна, технологична и комуникационна същност. В книгата си „Езикът в интернет“ М. Грозева представя една от класическите интерпретации, определяйки глобалната мрежа като „обединение на огромен брой компютри, свързани помежду си в регионални, национални или локални мрежи с различно предназначение и обхват, които от своя страна също са свързани помежду си и образуват „мрежа от

¹ Това проучване е частично финансирано от Националната научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“, Договор за партньорство № ДСД-8/16.08.2022 г.

мрежи“ (Грозева/Grozeva 2011: 13). Основната ѝ функция е „пренасянето на информация и предлагането на услуги, като най-известните от тях са хипертекстовите документи на World Wide Web и електронната поща“ (Грозева/Grozeva 2011: 13).

Развитието на интернет от мрежа, използвана първоначално за обмен на специализирана информация, до масово достъпна платформа за споделяне, е съпътствано от интегрирането на все по-разнообразни комуникационни инструменти и формати. Разглежданите в ранните изследователски текстове форуми и блогове постепенно отстъпват място на социалните мрежи, които днес се превръщат в основен канал за взаимодействие и в които почти всеки фигурира като потребител. Тази трансформация на комуникационния модел неминуемо влияе върху езика – както върху неговите структурни характеристики, така и върху начина, по който взаимодействат различните стилистични регистри и се реализират функциите на речта.

Жанрова диференциация и концептуална устност в интернет комуникацията

В относително ранните изследвания върху езика на интернет автори като Л. Кирова и М. Грозева се стремят да предложат типология на основните жанрове в новата комуникационна среда и чрез нея да изведат водещи езикови характеристики. Трудът на Л. Кирова „Компютърните технологии и българският език“ представя комуникацията в интернет като съвкупност от асинхронни и синхронни жанрове – статия и форум, от една страна, чат и съобщения в реално време, от друга (Кирова/Kirova 2007: 109). Особено място тя отделя на чата, който определя като писмен диалогичен дискурс с качества на разговорност – неофициалност, спонтанност, персоналност и синкретизъм на изразните средства (Кирова/Kirova 2007: 109). Според нея именно този жанр „в най-висока степен налага изграждането на собствени дискурсни норми“ (Кирова/Kirova 2007: 109), като обединява предимствата на устната и писмената реч. В комуникативно отношение чатът създава условия за „освобождаване на поведението“, тъй като онлайн личността е лишена от физически и социални белези (Кирова/Kirova 2007: 110).

Подобна жанрова класификация предлага и М. Грозева, която диференцира четири основни вида комуникация – „чат“, „блог“, „форум“ и „социални мрежи“ (Грозева/Grozeva 2011: 45). Тя също акцентира върху това, че не всички форми на интернет комуникация проявяват еднаква близост до устната реч – електронната поща и чатът стоят в двата крайни полюса по този показател (Грозева/Grozeva 2011: 45). В повечето изследвания се подчертава изграждането на концептуална ус-

тност в онлайн среда – термин, с който се обозначава преносът на стратегии от устната комуникация в писмена форма. За да се компенсират липсата на прозодика и кинесика, потребителите прибегват до графични и визуални средства като емотикони, многократни повторения на препинателни знаци, итерации на букви и писане с главни букви. С концептуалната устност М. Грозева свързва и похватите на минимизация на езика. Сред тях са съкращенията, абривиатурите, комбинациите от букви и цифри, използването само на глаголни основи, както и синтактичните редукции като апосиопези (многоточия), елизии и анаколуту (Грозева/Grozeva 2011: 46). За интернет комуникацията е характерно боравенето с множество технологични неологизми, които произхождат от компютърния жаргон и постепенно се интегрират в общоупотребимия език.

Текстът в дигитална среда

Развитието на интернет комуникацията води до същностна трансформация в характера на самия текст. И. Мавродиева подчертава, че в онлайн среда започват да се създават хипертекстове, които се различават значително от текстовете на хартиен носител. Изследователката обобщава наблюденията на редица автори, за да очертае спецификите на хипертекста – той е интерактивен, подлежи на редактиране от неограничен брой потребители, което води до размиване на границата между автор и читател, и допуска постоянна реорганизация на изграждащите го фрагменти (Мавродиева/Mavrodieva 2011). Уебавторът изпълнява комплексна роля, която включва владение на различни комуникативни и технически умения. Текстовете в дигитална среда се опростяват по отношение на езиковата си форма и структурната си организация, като същевременно се обогатяват чрез мултимодални средства (Мавродиева/Mavrodieva 2011). Те се отличават с по-кратки изречения и параграфи, ясно тематично структуриране, използване на хиперлинкове и визуални елементи. Наблюдава се тенденция да се създават заглавия, които да бъдат едновременно по-четивни и по-информативни, както и да се извеждат ключови думи и тагове, съпровождащи текста (Мавродиева/Mavrodieva 2011).

Социалните мрежи и езиковата динамика на новата комуникация

Въпреки че М. Грозева диференцира социалните мрежи като отделен вид комуникация, тя не се съсредоточава подробно върху техните отлики, тъй като този комуникационен формат тепърва предстои да се наложи като доминиращ глобален канал на общуване. С настъпването

на т.нар. Уеб 2.0 се бележи преход от статични уебсайтове към динамични интерактивни платформи. В процеса на утвърждаването си социалните мрежи постепенно започват да се отличават с висока степен на мултимодалност, хибридность на жанровете, размиване на границите между лично и публично, писмено и устно, формално и неформално. Участието в тях предполага не само обмен на текстове, а и изграждане на дигитална идентичност. В рамките на самите социални мрежи постепенно се оформят отделни поджанрове със свои характерни особености.

В „Социо- и психолингвистични функции на чуждата лексика в онлайн пространството“ Д. Генчева проследява основните различия между традиционните и социалните медии. Вече става въпрос не просто за двупосочност, а за комуникационна схема „от много към много“, която рязко се отличава от предходните модели „от един към един“ и „от един към много“ (Генчева/Gencheva 2017: 12). Социалните мрежи представляват една от формите на социалните медии и включват платформи като Facebook, Twitter, Instagram, MySpace, Google+, LinkedIn, обществени форуми и блогове, използвани от потребителите за споделяне на мнения, опит и информация помежду им (Генчева/Gencheva 2017: 16). Както отбелязва Г. Дерменджиева, наблюдава се тенденция за преливане на социалните мрежи в социални медии, тъй като „първите дават възможност на участниците не само да коментират, оценяват и споделят новините, но също така и да ги създават“ (Дерменджиева 2012: 452, цит. по Генчева/Gencheva 2017: 16). Този преход, обусловен от технологични и социални иновации и съпътстван от промяна в ролята на потребителя, води и до съществена трансформация в езика на интернет, която го отличава от формите, описвани в по-ранните изследвания от края на 90-те години до около 2010 г.

Демократизацията и интелектуализацията като водещи езикови тенденции

В изследванията върху езика на медиите след 1989 г. лингвистите изтъкват две основни тенденции, които характеризират публичното езиково поведение: демократизация и интелектуализация. Според Р. Ницолова интелектуализацията и демократизацията са взаимодопълващи се сили, гарантиращи балансираното функциониране на книжовния език (Ницолова/Nitsolova 1999: 115). През тоталитарния период доминира тенденцията към интелектуализация – свързана със синтактична усложненост, номинализация и „псевдоинтелектуален“ стил (Ницолова/Nitsolova 1999: 115). След политическите промени според

Р. Ницолова медийният език претърпява демократизация, проявяваща се чрез колоквиализация – в ограничената употреба на отглаголни съществителни и причастни конструкции, засилената употреба на глаголни изречения (вече доминиращи и в заглавията), обогатяването на речника на журналистите с експресивни изразни средства от народно-разговорната реч (Ницолова/Nitsolova 1999: 116). Крайните проявление на демократизацията, които водят до стилистичен дисонанс, преднамереният (с цел оригиналност) избор на лексика с общо значение, която не означава конкретния референт, неправилната употреба на преходни и каузативни глаголи като непреходни и некаузативни и др., също са коментирани от Р. Ницолова (Ницолова/Nitsolova 1999: 120).

П. Станчева също идентифицира тези процеси, но предлага друга перспектива за разглеждането им. Според нея демократизацията се изразява в интимизация и персонализация на общуването, но изгражданата диалогизация е мнима, тя експлицира интенцията книжовната реч в езика на медиите да се докосне до (да имитира) разговорната (Станчева/Stancheva 1996: 90). Интелектуализацията на средствата за масова информация на свой ред може да се разглежда като повърхностна, привидна, фрагментарна, защото на лексикално ниво се осъществява чрез утвърждаването на шаблони, готови формулировки, които се използват за „повишаване“ на стила (Станчева/Stancheva 1996: 90). В резултат на съвместяването на двете тенденции се обособява медиен език, в който клишетата се редуват с експресивни изрази (Станчева/Stancheva 1996: 90). Същевременно уравновесяването на коментираните тенденции не гарантира осигуряването на обективност по отношение на предаваната информация като противововес на цензурата от предходния период, а напротив. Прогнозата на П. Станчева е, че новият език на медиите отново ще се превърне в инструмент за идеологическо влияние (Станчева/Stancheva 1996: 80).

Е. Добрева отбелязва, че в голяма част от изследванията понятията колоквиализация и демократизация се използват синонимно (Добрева/Dobрева 2004: 153). Според нея обаче колоквиализацията е само един от аспектите на по-сложния и структурно разнообразен процес на демократизация. Тя открива „фиксация върху колоквиалните характеристики на масмедийната реч“ (Добрева/Dobрева 2004: 153) за сметка на фокуса върху проявите на демократизацията, сред които се открояват практиката да се добавят паратекстове, техниките за предаване на чужда реч, засилената метафоричност, жанровите изменения, взаимодействието между вербални и невербални средства, отпадането на строгите композиционни схеми и др. (Добрева/Dobрева 2004: 153 – 163).

Актуална картина на езиковите тенденции в онлайн среда

Ако през първите години на прехода демократизацията и колоквиализацията са тенденции, които се забелязват предимно в езика на печатните медии, в началото на ХХІ век те обхващат всички публични дискурси, особено в онлайн пространството. Това е и причината проявите им да са обект на интерес от страна на специалистите в областта на интернет комуникацията.

В изследването си върху форума BG-Mamma Б. Тодорова формулира становището, че през последните десетилетия влиянието на различни некнижовни формации в публичното общуване се засилва под въздействието на новата медийна среда, включително интернет (Тодорова/Todorova 2016: 115). Позовавайки се на М. Виденов, К. Стоянов, А. Замбова и Д. Благоева, тя определя този процес като демократизация, като според нея „демократизация“ и „оварваряване“ са взаимнозаменяеми термини, тъй като реферират към смесването на различни лексикални пластове (Тодорова/Todorova 2016: 117). Освен смесването на лексикалните пластове, представено от употреба на жаргонизми, диалектизми и просторечна лексика в текстове, претендиращи за стилистична неутралност, се забелязва допускане на граматически грешки. Според авторката обаче в по-голяма степен се срещат ненормативни употреби с цел експресивност (Тодорова/Todorova 2016: 118).

И. Иванова също посочва като езикови тенденции, наложени още от началото на прехода, колоквиализацията и демократизацията, като обръща внимание и на стремежа към икономия на изразните средства и използването на шокираща, негативна лексика особено в заглавията на медийните текстове (Иванова/Ivanova 2021). По наблюдение на И. Иванова онлайн медиите възприемат бързо езикови образци от речта на потребители в социалните мрежи. Вследствие на това се наблюдава парадокс: в среда, където е възможно най-голямо стилово разнообразие, в крайна сметка се стига до еднообразие, тъй като определени експресивни и разговорни модели биват масово възпроизвеждани.

Интелектуализацията на езика, от друга страна, се изтъква по-рядко от изследователите, като основно се свързва с използването на номинализирани синтактични конструкции, терминологизирането на езика във все повече сфери, навлизането на интернационална лексика и разгръщането на специалната лексика (Ефтимова/Eftimova 2017).

Съществуват обаче изследвания, които предлагат малко по-различна интерпретация на процесите, особено що се отнася до езиковите употреби в интернет пространството условно след 2010 г., когато утвърждаването на т.нар. Уеб 2.0 бележи нов етап в дигиталната комуни-

кация. Езиковата ситуация в интернет, белязана първоначално от интензивна демократизация, през последното десетилетие започва да проявява нови особености.

В опит да проследи динамиката на езика в интернет, М. Грозева извършва съпоставителен анализ на блогове и форуми от два периода – 2008 – 2010 г. и 2016 – 2017 г. В първия период тя идентифицира компенсаторни стратегии за липсата на прозодика и кинесика, като писане само с главни букви и итерации на препинателни знаци и букви. На лице е и по-разпространена употреба на латиница (Грозева/Grozeva 2017: 205 – 206). В лексикален план изказванията са наситени с диалектизми, жаргонизми и турцизми (Грозева/Grozeva 2017: 205 – 206).

Вторият период (2016 – 2017) показва относителна нормализация: по-често се използва кирилица, по-рядко се срещат повторения на препинателни знаци и писане само с главни букви, а емотивните итерации на букви се използват с цел имитация на интонационни ефекти от устната реч (Грозева/Grozeva 2017: 206). Макар че се запазва тенденцията към употреба на маркирана лексика от различни регистри, тя се интерпретира не само като белег на колоквиализация, а и като индикатор за езикова компетентност – според авторката участниците демонстрират владение на различни регистри и гъвкавост при превключването между тях (Грозева/Grozeva 2017: 210). Разширяват се терминологичният и специализираният лексикален пласт (Грозева/Grozeva 2017: 207), което може да се интерпретира като проява на тенденцията към интелектуализация.

Наблюдаваното стихване на езиковото многообразие и ограничаване на някои ненормативни употреби не е характерно само за интернет комуникацията. Може да се аргументира твърдението, че тази промяна отразява по-общи процеси в съвременното езиково развитие. Тази позиция се споделя от Р. Лютакова, която в монографията си от 2018 г. „Нова българска и румънска лексика след 1989 г.“ заключава: „Трябва да се отчете, че процесът на демократизация не протича с еднакви темпове през целия разглеждан период. Залитанията в началния „еуфоричен“ стадий и прекомерната употреба на просторечна, жаргонна и разговорна лексика стават все по-умерени и остават „да оцветяват“ текстовете предимно в жълтата преса“ (Лютакова/Lyutakova 2018: 56).

В резултат на развитието на социалните мрежи постепенно се утвърждава по-неутрална писмена разговорна реч, която се популяризира под влиянието на рекламни публикации в различни формати – от писмен текст до видеосъдържание. В основата на този тип речево поведение стои стремежът към непринуденост на изказа с цел достигане

до възможно най-широка аудитория. Й. Карапенчев изследва практиките на копирайтьорите, насочени към имитация на устна реч, чрез които се скъсява дистанцията между адресант и адресат. Този ефект се постига чрез езикови игри, словотворчество и стремеж към нестандартност на всички езикови равнища, но без използване на общенна и негативно маркирана лексика (Карапенчев/Karapenchев 2018: 250).

С оглед на разгледаните процеси може да се заключи, че в известна степен се реализира прогнозата на П. Станчева – на повърхността се забелязва уравновесяване между демократизацията и интелектуализацията, макар и с цената на нови клишета и шаблони. В публичния дискурс в интернет се наблюдава оформянето на нов „полиран“ стил, породен не толкова от стремеж към идеологическо влияние, колкото от комерсиализацията на онлайн средата. Съществува обаче и тезата, че разговорността в медиите след 1989 г. поначало е по-скоро мнима и се свежда до съзнателно търсен ефект (Спасов/Spasov 2000: 44; Ефтимова/Eftimova 2012). В този смисъл може да се приеме и че отчасти в онлайн пространството – по-скоро в онлайн медиите и блоговете, отколкото в чатове и форумите – продължава да се търси същият ефект, чието осъществяване създава впечатление за шаблонизация на изказа.

През последното десетилетие можем да говорим за утвърждаването на относително универсален интернет език, който в определена степен се владее от всички участници в дигиталната комуникация. Този език обединява елементи от компютърния жаргон с похватите на минимизацията, но не е лишен от метафоричност и оригиналност на единиците, някои от които са се утвърдили в резултат на езикови игри и оказионално словотворчество (Грозева/Grozeva 2017; Николова/Nikolova 2023). В последните години на очертаната втора фаза от развитието на интернет комуникацията, белязана от доминацията на социалните мрежи, наблюдаваме по-умерено езиково поведение. В условията на почти задължителното поддържане на дигитална идентичност потребителите подхождат по-внимателно към подбора на изразни средства, които следва да бъдат социално приемливи. Присъстващите във всички сфери на онлайн пространството рекламни послания формират специфичен разговорен стил с някои особености, характерни за чата, а други – за текста на по-консервативни жанрове като блога. Този стил, опериращ чрез по-скоро нормативно допустими отклонения, постепенно започва да се възприема като модел. Медиите, от своя страна, функционират като огледало на тези процеси, като едновременно ги отразяват и легитимират.

Езикът на интернет и езикът на изкуствения интелект: приемственост и перспективи

На този фон изкуственият интелект се утвърждава като фактор, който не само въздейства върху езиковите процеси, но и ускорява развитието на някои от започналите тенденции. В езика, който генерират чатботовете, преобладават клишетата, тъй като сам по себе си той е предварително зададен от алгоритми (Mavrodieva/Мавродиева 2023: 32 – 41). В него липсват както негативните конотации, така и положителната оценъчност (Mavrodieva/Мавродиева 2023: 32 – 41). Макар да може да интерпретира правилно полисемантични думи и изрази, чатботът не ги генерира *непосредствено*, без указания (Mavrodieva/Мавродиева 2023: 32). Както заключава И. Мавродиева, в текстовете, продуцирани от изкуствен интелект, изобретателността на речевия акт остава ограничена (Mavrodieva/Мавродиева 2023: 41). Тези наблюдения обаче не отчитат факта, че на изкуствения интелект може да се зададе определен регистър на изразяване. Дори без изрични инструкции за стила на текста при задача за създаване на маркетингово съдържание той може да включи маркирана лексика, използвайки вече налични модели в интернет пространството. Проблемът за разграничаването на текстове, създадени от хора, и такива, генерирани от изкуствен интелект, предстои да се задълбочава в близките години и тепърва ще бъде обект на систематично изследователско внимание.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Генчева/Genchewa 2017:** Генчева, Д. *Социо- и психолингвистични функции на чуждата лексика в онлайн пространството*. Автореферат на дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2017. [Gencheva, D. *Sotsio- i psiholingvistichni funktsii na chuzhdata leksika v onlain prostranstvoto*. Avtoreferat za prisazhdane na obrazovatelната i nauchna stepen “doktor”. Sofia: UI “Sv. Kliment Ohridski”, 2017.]
- Грозева/Grozeva 2011:** Грозева, М. *Езикът в интернет*. София: Логопедичен център Ромел, 2011. [Grozeva, M. *Ezikat v internet*. Sofia: Logopedichen tsentar Romel, 2011.]
- Грозева/Grozeva 2017:** Грозева, М. Отново за езика в интернет. // *Проглас*, 2017, кн. 2, 202 – 209. [Grozeva, M. *Otnovo za ezika v internet*. // *Proglas*, 2017, kn. 2, 202–209.]
- Добрева/Dobreva 2004:** Добрева, Е. Демократизация, колоквиализация и/или постмодернизация в медийния дискурс. // *Тенденции и про-*

- цеси в българския език: студии и статии. Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“, 2004, 139 – 175. [Dobрева, E. Demokrati-zatsiya, kolokvializatsiya i/ili postmodernizatsiya v mediyniya diskurs. // *Tendentsii i protsesi v balgarskiya ezik: studii i statii*. Shumen: UI “Episkop Konstantin Preslavski”, 2004, 139–175.]
- Ефтимова/Eftimova 2012:** Ефтимова, А. Има ли разговорност в медийния текст? // *Медии и обществени комуникации*, 13.05.2012, № 13. <<https://media-journal.info/journalism/ima-li-razgovornost-v-mediyniya-tekst/>>, 19 септември 2025. [Eftimova, A. Ima li razgovornost v mediyniya tekst? // *Medii i obshtestveni komunikatsii*, 5 May, 2012, № 13.]
- Ефтимова/Eftimova 2017:** Брюкселски новогovor или популизъм? // *Медии и език*, 01.07.2017, № 1. <<https://periodicals.uni-sofia.bg/index.php/medialinguistics/article/view/110/135>>, 9 септември 2025. [Eftimova, A. Bryukselski novogovor ili populizam? // *Medii i ezik*, 1 July, 2017, № 1.]
- Иванова/Ivanova 2021:** Иванова, И. Езиковата мода в онлайн медиите: наблюдения върху някои комуникативни практики. // *Медии и език*, 18.07.2021, № 17. <<https://medialinguistics.com/2021/07/18/linguistic-trends-in-the-online-media/>>, 19 септември 2025. [Ivanova, I. Ezikovata moda v onlain mediite: nablyudeniya varhu nyakoi komunikativni praktiki. // *Medii i ezik*, 18 July, 2021, № 17.]
- Карапенчев/Karapenchev 2018:** Карапенчев, Й. Тенденции в използването на писмената разговорна реч при копирайтинг текстове в интернет. // *Проблеми на устната комуникация*, 2018, кн. 1, 225 – 240. [Karapenchev, Y. Tendentsii v izpolzvaneto na pismenata razgovorna rech pri kopiraiting tekstove v internet. // *Problemi na ustnata komunikatsiya*, 2018, kn. 1, 225–240.]
- Кирова/Kirova 2007:** Кирова, Л. *Компютърните технологии и българският език*. София: Сема РШ, 2007. [Kirova, L. *Kompyutarnite tehnologii i balgarskiyat ezik*. Sofia: Sema RSH, 2007.]
- Лютакова/Lyutakova 2018:** Лютакова, Р. *Нова българска и румънска лексика след 1989 г.* София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2018. [Lyutakova, R. *Nova balgarska i rumanska leksika sled 1989 g.* Sofia: UI “Sv. Kliment Ohridski”, 2018.]
- Мавродиева/Mavrodieva 2011:** Мавродиева, И. Академична комуникация в интернет: уебавтор, уебредактор и уебчитател. // *Реторика и комуникации*, 03.09.2011, № 1. <<https://rhetoric.bg/wp-content/uploads/2011/09/mavrodieva-web-author.pdf>>, 9 септември 2011. [Mavrodieva, I. Akademichna komunikatsiya v internet: uebavtor,

uebredaktor i uebchitatel. // *Retorika i komunikatsii*, 3 September, 2011, № 1.]

Мавродиева/Мавродиева 2023: Mavrodieva, I. Linguistic and Rhetorical Features of Dialogue on Rhetorical Topics between a Human and Chatbot GPT. // *Rhetoric and Communications Journal*, July 2023, № 56. <<https://rhetoric.bg/wp-content/uploads/2023/07/Issue-56-July-2023-Mavrodieva.pdf>>, 19 September, 2025.

Николова/Nikolova 2023: Николова, Д. Комуникативни и езикови особености на компютърния жаргон във виртуалната комуникация. // *Реторика и комуникации*, 10.2023, № 57. <https://rhetoric.bg/wp-content/uploads/2023/10/Issue-57-October-2023_Nikolova.pdf>, 19 септември 2025. [Nikolova, N. Komunikativni i ezikovi osobenosti na kompyutarniya zhargon vav virtualnata komunikatsiya. // *Retorika i komunikatsii*, October 2023, № 57.]

Ницолова/Nitsolova 1999: Ницолова, Р. Основни тенденции в развитието на българския печат след 1989 г. // *Медиите и езикът*. София: „Отворено общество“, 1999, 114 – 122. [Nitsolova, R. Osnovni tendentsii v razvitiето na balgarskiya pechat sled 1989 g. // *Mediite i ezikat*. Sofia: “Otvoreno obshtestvo”, 1999, 114–122.]

Спасов/Spasov 2000: Спасов, О. *Преходът и медиите: политики на репрезентация (България 1989 – 2000)*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2000. [Spasov, O. *Prehodat i mediite: politiki na reprezentatsiya (Balgaria 1989 – 200)*. Sofia: UI “Sv. Kliment Ohridski”, 2000.]

Станчева/Stancheva 1996: Станчева, П. *Демократизация и интелектуализация на езика в медиите*. Пловдив: Хермес, 1996. [Stancheva, P. *Demokratizatsiya i intelektualizatsiya na ezika v mediite*. Plovdiv: Hermes, 1996.]

Тодорова/Todorova 2016: Тодорова, Б. Езиковата ситуация в интернет (върху материали от форумите на BG-Mamma). // *Езиковата ситуация – състояние и тенденции. Проблеми на социолингвистиката XII*. София: Международно социолингвистично дружество, 2016, 115 – 120. [Todorova, B. Ezikovata situatsiya v internet (varhu materiali ot forumite na BG-Mamma). // *Ezikovata situatsiya – sustoyanie i tendentsii. Problemi na sotsiolingvistikata XII*. Sofia: Mezhdunarodno sotsiolingvistichno druzhestvo, 2016, 115–120.]